

ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ-ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ-
ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΘΝΗ-ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ
(ΕΘΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ/ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ)

ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ-ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
(Συγκρούσεις, πόλεμοι, οικολογικό πρόβλημα, φτώχεια, πολιτικές διώξεις)

πρόσφυγες-μετανάστες

ΧΩΡΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ-ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Εθνικός πολιτισμός-κυρίαρχη κουλτούρα + Μειονότητες

Στερεότυπα → προκαταλήψεις → ρατσισμός-εθνικισμός → ξενοφοβία

<i>ΑΙΤΙΕΣ</i>	<i>ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ</i>
<p>Άτομο Στερεότυπα Προκαταλήψεις Εθνοκεντρική προσέγγιση Ευρωκεντρική προσέγγιση</p> <p>Φορείς κοινωνικοποίησης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οικογένεια • Σχολείο • ΜΜΕ • Πολιτεία <p>Ιστορικοί λόγοι Περιβαλλοντικές συνθήκες Οικονομικά Κοινωνικά</p> <p>Πολιτικά</p> <p>Ιμπεριαλιστικές τάσεις Πόλεμοι</p> <p>Πολιτισμικές διαφορές</p>	<p>Άτομο Πνευματική καλλιέργεια Κριτική Ιστορική γνώση Εθνογνωσία Ανεκτικότητα</p> <p>Φορείς κοινωνικοποίησης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οικογένεια • Σχολείο • Πνευματική ηγεσία • ΜΜΕ • Πολιτεία <p>Περιβαλλοντικές συνθήκες Ευημερία Κοινωνικό κράτος-σεβασμός των δικαιωμάτων</p> <p>Δημοκρατία-μεταναστευτική πολιτική Προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων</p> <p>Υπερεθνικοί οργανισμοί Διεθνές δίκαιο ΟΗΕ ΕΕ ΜΚΟ</p>

Εννοιολογικές διευκρινίσεις

Στερεότυπα

Τα στερεότυπα είναι υπεραπλουστευμένες και (αυθαίρετα συχνά) γενικευμένες (θετικές ή αρνητικές) αντιλήψεις των ατόμων οι οποίες δημιουργούνται στην προσπάθεια τους να κατανοήσουν την πραγματικότητα. Όταν αναφερόμαστε στα στερεότυπα εννοούμε τις ιδέες που είναι βασισμένες σε διαστρεβλώσεις, υπερβολές και υπεραπλουστεύσεις της πολύπλοκης κοινωνικής πραγματικότητας (π.χ. «οι πολιτικοί είναι διεφθαρμένοι», «οι γυναίκες είναι συναισθηματικές», «οι μεσογειακοί λαοί είναι θερμάιοι», «οι αλλοδαποί είναι εγκληματίες», «οι Γερμανοί είναι οργανωτικοί» κτλ.). Τα στερεότυπα μαθαίνονται μέσα από την κοινωνικοποίηση και ο βαθμός αφομοίωσης τους εξαρτάται από υποκειμενικούς (π.χ. βιώματα) και αντικειμενικούς (π.χ. κανόνες, αξίες, μύθους κτλ.) παράγοντες

Προκατάληψη

Τα στερεότυπα είναι άμεσα συνδεδεμένα με την προκατάληψη, αφού αποτελούν το περιεχόμενο της. Προκατάληψη είναι η διαμορφωμένη εκ των προτέρων αρνητική γνώμη, κρίση ή στάση, χωρίς τη σε βάθος έρευνα των πραγμάτων. Οι προκαταλήψεις, όπως και τα στερεότυπα, δεν αλλάζουν εύκολα, ακόμη κι αν τα άτομα που τις έχουν έρθουν σε επαφή με επαληθευμένες αποδείξεις της εσφαλμένης γνώμης τους. Αν και η προκατάληψη και τα αρνητικά στερεότυπα αποτελούν συνήθως τη βάση της δυσμενούς μεταχείρισης κάποιων ατόμων ή ομάδων, οι δύο αυτές αντιλήψεις μπορούν να υπάρξουν και ανεξάρτητα η μία από την άλλη. Πολλές φορές οι προκαταλήψεις δεν εκδηλώνονται πρακτικά ως εχθρική συμπεριφορά. Το αν θα συμβεί ή δε θα συμβεί αυτό εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως είναι η προσωπικότητα, το κοινωνικό περιβάλλον, η οικονομική κατάσταση του ατόμου κτλ.

Ρατσισμός

Ο ρατσισμός είναι ένα σύνθετο φαινόμενο που οικοδομείται τόσο από στερεότυπα όσο και από προκαταλήψεις. Ορίζεται ως η προκατάληψη έναντι μιας φυλετικής, εθνικής, κοινωνικής, θρησκευτικής κτλ. ομάδας και εκδηλώνεται με τη δυσμενή διάκριση, την περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό αυτής της ομάδας..

Η ρατσιστική συμπεριφορά, είτε αυτή εκδηλώνεται σε επίπεδο ατόμων είτε σε επίπεδο θεσμών εμπεριέχει βία, φυσική ή συμβολική.

Νεορατσισμός

Η σημερινή μορφή του ρατσισμού απασχολεί όλες τις σύγχρονες κοινωνίες στον πλανήτη μας. Ιδιαίτερα στην Ευρώπη, ο νεορατσισμός ως φαινόμενο εμφανίζεται στα τέλη της δεκαετίας του 1960 στη Γαλλία ως πολιτική έκφραση και πρακτική της άκρας δεξιάς ενάντια στο διογκούμενο κύμα μεταναστών που έφταναν από την Αφρική στην Ευρώπη. Ο νεορατσισμός διαφέρει από τον παραδοσιακό ρατσισμό διότι παρουσιάζεται ως ήπιος και επικεντρώνεται περισσότερο στις πολιτισμικές διαφορές σε σχέση με τον παραδοσιακό ρατσισμό.

Ξενοφοβία: Ο εθνοκεντρισμός χαρακτηρίζεται από στάσεις που απορρίπτουν κάθε άλλο πολιτισμό. Οι εθνοκεντρικές κοινωνικές ομάδες θεωρούν ότι ο δικός τους πολιτισμός υπερτερεί συγκριτικά και διακατέχονται από ένα συναίσθημα ανωτερότητας και περιφρόνησης για τους άλλους πολιτισμούς.

Η μη κατανόηση και αποδοχή άλλων, διαφορετικών πολιτισμικών στοιχείων και κυρίως η απόρριψη οδηγούν μεγάλες εθνικές ομάδες σε απομόνωση, με όλα τα αρνητικά επακόλουθα, και γεννούν το φυλετισμό και την ξενοφοβία. Παράλληλα ο εθνοκεντρισμός καλλιεργεί υπερτροφικά τη συλλογική ταυτότητα της ομάδας, που μπορεί να έχει θρησκευτικό, πολιτικό χαρακτήρα κ.λ.π.

Πατριωτισμός-φιλοπατρία Η έμπρακτη αγάπη και αφοσίωση κάποιου στην πατρίδα του.

Εθνισμός: Ιδεολογική στάση που προωθεί την καλλιέργεια της εθνικής συνείδησης χωρίς να δείχνει περιφρόνηση απέναντι στην ιστορία και την ταυτότητα άλλων εθνών

Εθνικισμός: Η τυφλή προσήλωση μιας κοινωνικής ομάδας στα εθνικά ιδεώδη και η ταυτόχρονη υποτίμηση άλλων εθνών, με σκοπό την επιβολή σε αυτά.

Η πολυπολιτισμικότητα είναι ένας σύγχρονος όρος που εκφράζει τη συνύπαρξη και την ελεύθερη επικοινωνία μιας εθνικής-πολιτιστικής κοινότητας με άλλες με τις οποίες συμβιώνει, είτε μέσα στα όρια του εθνικού κράτους είτε στο πλαίσιο ευρύτερων κρατικών ενοτήτων.(Ιστορία Κοινωνικών επιστημών, Β' Λυκείου, Ο.Ε.Δ.Β. 2002, σ.176) **Η πολυπολιτισμικότητα** είναι γεγονός για τις περισσότερες σύγχρονες κοινωνίες. Αυτό οφείλεται σε παράγοντες **ιστορικούς, οικονομικούς και πολιτικούς**, όπως για παράδειγμα το τέλος της αποικιοκρατίας, η μετανάστευση, η προσφυγιά, αλλά και η ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων μετά τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μειονότητα είναι μια ομάδα ατόμων η οποία διαχωρίζεται από την κυρίαρχη ομάδα, είτε με βάση βιολογικά χαρακτηριστικά, όπως είναι το χρώμα του δέρματος, είτε πολιτισμικά, όπως είναι η γλώσσα, η θρησκεία, οι παραδόσεις. **Τα χαρακτηριστικά αυτά αντιμετωπίζονται** από την κυρίαρχη πολιτισμική ομάδα, στο βαθμό που είναι διαφορετικά, **σαν να ήταν κοινωνικά κατώτερα**

Ο όρος «**μειονότητα**» δηλώνει δύο πράγματα:

- τους «διαφορετικούς», δηλαδή όλους όσους έχουν διαφορετικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά,
- τους αριθμητικά λιγότερους (συνήθως), οι οποίοι καλούνται να ζήσουν με την κυρίαρχη πολιτισμική ομάδα (συνήθως πολυπληθέστερη), η οποία κατά βάση καθορίζει τους κανόνες κατανομής της εξουσίας.

Όμως, **κοινωνιολογικά**, «η έννοια της μειονότητας είναι σχετική, αφού μπορεί να υπάρχει πλειοψηφία ενός λαού που να τελεί υπό καθεστώς μειονότητας, όπως για παράδειγμα συνέβαινε μέχρι πρόσφατα με τους μαύρους της Νότιας Αφρικής. Όπως αναφέρεται «οι αριθμητικές πλειονότητες μπορεί να είναι κοινωνικές μειονότητες»

Εθνοκεντρισμός: Ενώ υπάρχει μεγάλη ποικιλία πολιτισμών, οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν το δικό τους πολιτισμό ως το μοναδικό. Συχνά, όταν ερχόμαστε σε επαφή με άλλους πολιτισμούς, μας φαίνονται περίεργοι, παράξενοι, ακόμα και κατώτεροι. Συνηθίζουμε δηλαδή να κρίνουμε έναν άλλο πολιτισμό έχοντας ως μέτρο το δικό μας. Μια τέτοια προσέγγιση των άλλων, διαφορετικών από τον δικό μας, πολιτισμών, ονομάζεται εθνοκεντρική.

Ευρωκεντρισμός: Όταν πολιτισμοί άλλων ηπείρων (όπως ο ασιατικός ή ο αφρικανικός πολιτισμός), προσεγγίζονται και κρίνονται με σημείο αναφοράς και σύγκρισης τον ευρωπαϊκό πολιτισμό μιλάμε για ευρωκεντρισμό. Και στις δυο περιπτώσεις(εθνοκεντρισμός, ευρωκεντρισμός) ξεχνάμε ότι αυτό που σε μας φαίνεται περίεργο και ξένο, είναι λογικό, φυσικό και δίκαιο σε έναν άλλο πολιτισμό. Το ίδιο μπορεί να αισθάνονται και οι κάτοικοι μιας άλλης χώρας όταν έρχονται σε επαφή με τον δικό μας πολιτισμό.

Διαπολιτισμικές σχέσεις: Καλούνται οι στάσεις που διαμορφώνουν τα μέλη ενός έθνους απέναντι στα άλλα έθνη με κριτήριο την πολιτισμική διαφοροποίηση.

Πολιτισμική σχετικότητα: Ο εθνοκεντρισμός βρίσκεται στον αντίποδα του πολυπολιτισμού, ο οποίος πλησιάζει τους διαφορετικούς πολιτισμούς με κριτικό τρόπο και εμπλουτίζει τις κοινωνικές αντιλήψεις και δραστηριότητες. Ποια είναι η απάντηση στον εθνοκεντρισμό; Το

πιο απλό και το πιο λογικό είναι να δούμε όσα μας φαίνονται ξένα σε έναν άλλο πολιτισμό από την πλευρά των άλλων, εκείνων που ανήκουν σε αυτό τον πολιτισμό, και όχι από τη δική μας. Αυτή η διαφορετική στάση, να προσπαθούμε δηλαδή να καταλάβουμε και να κρίνουμε έναν πολιτισμό με βάση τα δικά του μέτρα και κριτήρια, και σε σχέση με τις ανάγκες και τις συνθήκες της συγκεκριμένης ομάδας ή κοινωνίας, ονομάζεται πολιτισμική σχετικότητα.

Πολιτισμική σχετικότητα και ανθρώπινα δικαιώματα: Ο κόσμος έχει ανάγκη από μεγαλύτερη κατανόηση και σεβασμό απέναντι στους διαφορετικούς πολιτισμούς, ωστόσο η πολιτισμική σχετικότητα δεν λύνει όλα τα προβλήματα. Η κατανόηση και ο σεβασμός δεν συνεπάγονται απαραίτητα ότι οφείλουμε να αποδεχόμαστε άκριτα όλα όσα χαρακτηρίζουν έναν πολιτισμό και να υιοθετούμε μια ουδέτερη στάση. Για παράδειγμα, υπάρχουν κοινωνίες όπου οι πολίτες καταδικάζονται και φυλακίζονται χωρίς δίκη, γίνονται διακρίσεις σε ορισμένες ομάδες του πληθυσμού όπως είναι οι γυναίκες ή τα μέλη ομάδων μειονοτήτων, και τα παιδιά αναγκάζονται να δουλεύουν απάνθρωπα και να μην πηγαίνουν σχολείο.

Στις περιπτώσεις αυτές, όταν δηλαδή καταπατώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και παραβιάζονται βασικές οικουμενικές αξίες (όπως της ζωής και της ελευθερίας), τότε η αποδοχή αυτών των πρακτικών στο όνομα της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας δεν είναι λύση. Κινήσεις και σύλλογοι πολιτών, κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις (όπως είναι η Διεθνής Αμνηστία, οι Γιατροί χωρίς Σύνορα) και διεθνείς οργανώσεις όπως η ΓΙΟΥΝΙΣΕΦ η διεθνής Οργάνωση Εργασίας και η ΟΥΝΕΣΚΟ, εργάζονται με σκοπό την προαγωγή του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ισχύ βασικών οικουμενικών αξιών.

Ξενομανία: Ο υπερβολικός θαυμασμός ξένων ηθών και εθίμων.

ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Ορισμός

Οι πολιτισμοί δεν διαφέρουν μόνον από χώρα σε χώρα. Υπάρχουν πολιτισμικές διαφορές και μέσα στην ίδια κοινωνία. Στη σύγχρονη εποχή, που χαρακτηρίζεται από έντονες τάσεις παγκοσμιοποίησης, σπανίζουν οι κοινωνίες με υψηλό βαθμό πολιτισμικής ομοιογένειας. Η συγκρότηση ισχυρών υπερεθνικών οργανισμών, όπως αυτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα μεταναστευτικά ρεύματα που κατευθύνονται από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, της Μέσης Ανατολής, της Αφρικής, τις χώρες της Βαλκανικής, διαμορφώνουν σήμερα **ένα νέο τύπο κοινωνίας στον οποίο συνυπάρχουν και συμβιώνουν διαφορετικοί πολιτισμοί και διαφορετικές κοινωνικές ομάδες**. Στη μεγάλη πλειοψηφία των σύγχρονων κοινωνιών, συμβιούν και συνυπάρχουν ποικίλες πολιτισμικές ομάδες. Όπως είναι γνωστό, τέτοιες ομάδες είναι **οι εθνικές μειονότητες, οι μετανάστες, οι θρησκευτικές μειονότητες, οι γλωσσικές μειονότητες** κ.λπ. Συνεπώς οι περισσότερες κοινωνίες του καιρού μας είναι πολυπολιτισμικές.

Αιτίες

Στον 20ό αιώνα **οι πολιτισμικές διαφορές μέσα στην ίδια κοινωνία είναι κυρίως αποτέλεσμα της μετανάστευσης**. Στην Ευρώπη, από τα τέλη του 19ου αιώνα έως και στις αρχές 20ού υπάρχει έντονο μεταναστευτικό ρεύμα προς τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Υπολογίζεται ότι περίπου 52 εκατομμύρια Ευρωπαίοι εγκατέλειψαν τις χώρες τους και το 72% από αυτούς εγκαταστάθηκαν στη Βόρεια Αμερική. Αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο πολλοί μετανάστες φτάνουν στην Ευρώπη: άλλοι ήταν εργάτες από τις πρώην αποικίες (όπως για παράδειγμα στη Μ. Βρετανία φτάνουν μετανάστες από τις Δυτικές Ινδίες, πρώτη αποικία των Άγγλων, στη Γαλλία μετανάστες από την Τυνησία, την Αλγερία, το Μαρόκο, πρώην αποικίες της Γαλλίας).

· Άλλοι πάλι φτάνουν στις Ηνωμένες Πολιτείες και στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης αναζητώντας εργασία, όπως για παράδειγμα κι οι Έλληνες μετανάστες. Από τα τέλη του 1970, οι χώρες της Δ. Ευρώπης και οι Ηνωμένες Πολιτείες της αμερικής καθώς και η Ελλάδα δέχθηκαν ένα μεγάλο αριθμό μεταναστών και προσφύγων από την πρώην σοβιετική Ένωση και από χώρες της Μέσης Ανατολής, Ασίας και Αφρικής, οι οποίοι εγκατέλειψαν τον τόπο τους αναζητώντας καλύτερες συνθήκες ζωής.

Η εγκατάσταση ομάδων μεταναστών, σε ξένες γι' αυτούς χώρες οδήγησε στην ταυτόχρονη παρουσία πολλών διαφορετικών πολιτισμών μέσα στην ίδια κοινωνία. **Μαζί με τον κυρίαρχο πολιτισμό μιας κοινωνίας, εμφανίζεται μια ποικιλία πολιτισμών, με διαφορετική γλώσσα, θρησκεία, τρόπο ζωής και παραδόσεις. Η κοινωνία αυτή ονομάζεται πολυπολιτισμική** χαρακτηρίζεται δηλαδή από πολλούς διαφορετικούς πολιτισμούς ή, σύμφωνα με τον ορισμό των κοινωνιολόγων από πολιτισμική ανομοιογένεια. Η ταυτόχρονη παρουσία διαφορετικών πολιτισμών στην ίδια κοινωνία δημιουργεί πολιτισμική ποικιλία, διευρύνει τους ορίζοντες των μελών της και τις δυνατότητες επικοινωνίας μεταξύ τους.

Αποτελέσματα

Οι διαφορετικοί πολιτισμοί μπορεί να συνυπάρχουν αρμονικά και να αλληλοεπηρεάζονται... Όταν, όμως οι διαφορές αφορούν σημαντικά πολιτισμικά γνωρίσματα, όπως **η φυλή, η γλώσσα ή θρησκεία**, τότε είναι δυνατόν να εφαρμοστούν πρακτικές βίας, προκατάληψης, ρατσισμού και κοινωνικού αποκλεισμού των μειονοτήτων.

- ✓ Δυσμενείς διακρίσεις έναντι ατόμων ή ομάδων που εκδηλώνονται με τον **άνισο τρόπο μεταχείρισης ενός ατόμου από κάποιο άλλο** εξαιτίας της διαφορετικότητας του. Εντείνεται η εκμετάλλευση των αδυνάτων από τους ισχυρούς

- ✓ **Η περιθωριοποίηση** και ο κοινωνικός **αποκλεισμός** των «διαφορετικών» κοινωνικών ομάδων.
- ✓ **Οι βίαιες συγκρούσεις** ανάμεσα σε ομάδες.
- ✓ Αποκλεισμός τους από ορισμένα επαγγέλματα.
- ✓ Στέρηση δικαιωμάτων, π.χ. πολιτικών, ατομικών κ.λπ.
- ✓ Καταργούνται ανθρωπιστικές αξίες και χριστιανικές αρχές, όπως είναι η αγάπη, η αλληλεγγύη κ.ά.
- ✓ Διαρρηγνύεται η κοινωνική συνοχή και εγκυμονούνται οι κίνδυνοι για την κοινωνική ηρεμία και ειρήνη
- ✓ Υπονομεύονται οι ειρηνικές σχέσεις μεταξύ των εθνών

- **Ξενοφοβία-απανθρωποποίηση**

Ο γάλλος κοινωνιολόγος εξηγεί το φαινόμενο της ξενοφοβίας ως αντίδραση που αποκαλύπτει τις αντιφάσεις μιας όλο και πιο κατακερματισμένης και ανασφαλούς κοινωνίας: **«Μέσα από την ξενοφοβία εκδηλώνεται ο φόβος για όποιον είναι διαφορετικός από μας όχι μόνο στη φυσική του μορφή, αλλά και στην κουλτούρα, τη θρησκεία ή τους τρόπους ζωής.**

Τα χαρακτηριστικά του άλλου, ωστόσο, είναι μόνον ένα πρόσχημα, για να μπορούμε να προβάλλουμε πάνω του τις δικές μας αγωνίες. Απορρίπτοντας τον άλλον για το ένα ή το ένα άλλο χαρακτηριστικό του, η ξενοφοβία θέτει σε κίνηση μια δυναμική η οποία φτάνει ακόμα και να αρνείται την ανθρωπιά του άλλου, χαρακτηρίζοντάς τον μη ανθρώπινο, επειδή είναι διαφορετικός από μας. Η απανθρωποποίηση.. του άλλου είναι μια από τις χειρότερες συνέπειες της ξενοφοβίας.

- **Ρατσισμός**

Η πολιτισμική διαφορά γίνεται αντικείμενο αξιολόγησης είτε θετικής είτε αρνητικής. Κάποιοι πολιτισμοί χαρακτηρίζονται ανώτεροι, σημαντικότεροι, πιο ανεπτυγμένοι και κάποιοι άλλοι κατώτεροι και λιγότερο ή καθόλου ανεπτυγμένοι. Η εκάστοτε κυρίαρχη πολιτισμικά ομάδα ορίζει τα κριτήρια με βάση τα οποία οι άλλοι πολιτισμοί γίνονται αντιληπτοί, κρίνονται και αξιολογούνται. Όσοι πολιτισμοί δεν πληρούν τα κριτήρια της πολιτισμικά κυρίαρχης ομάδας αξιολογούνται αρνητικά και θεωρούνται ότι υστερούν. Με αυτό τον τρόπο η διαφορά ταυτίζεται με κατωτερότητα π.χ. Στον 20ό αιώνα, στη Γερμανία κάτω από το εθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς του Χίτλερ (1933-1945), οι Γερμανοί φασίστες (Ναζί) διακήρυξαν ότι ανήκουν στην Αρεία φυλή, που κατά την άποψη τους ήταν ανώτερη και «καθαρότερη», και επιχείρησαν να εξουσιάσουν όλο τον κόσμο. Στις πεποιθήσεις αυτές οι Ναζί στήριξαν και πραγματοποίησαν το συστηματικό αφανισμό ομάδων διαφορετικών τις οποίες θεώρησαν κατώτερες: έτσι υπολογίζεται ότι εξοντώθηκαν έξι εκατομμύρια Εβραίοι, εκατομμύρια Πολωνοί, αθίγγανοι, ομοφυλόφιλοι και άτομα με σωματικές ή νοητικές μειονεξίες.

- **Εθνικισμός**

Ο νεορατσισμός υποστηρίζει την καθαρότητα της φυλής με βάση βιολογικά στοιχεία και επιστημονικές αποδείξεις, ενώ ο εθνικισμός προσπαθεί να διατηρήσει την εθνική ταυτότητα, την κουλτούρα και το κοινό παρελθόν αναλλοίωτο από τις παρεμβολές που προκαλούνται από τις επιμειξίες με άτομα άλλων πολιτισμών και κουλτούρας. Πολλές φορές ο εθνικισμός μπορεί να φτάσει στο επίπεδο της προσήλωσης σε εθνικά ιδεώδη, πρεσβεύοντας την άποψη ότι ένα έθνος είναι ανώτερο από κάποιο άλλο. Επίσης, ο εθνικισμός προβάλλει έντονα την έννοια της εθνικής ταυτότητας και σύμφωνα με τον Μπαμπινιώτη (2004) η ιδεολογία του εθνικισμού που εμφανίστηκε στο πλαίσιο αστικών επαναστάσεων έθετε ως πολιτικό θεμέλιο του κράτους, την έννοια του έθνους (εθνικό κράτος) και όχι π.χ., τη θρησκεία ή τον βασιλιά. Φορείς νέων πολιτισμών και κουλτούρας είναι οι μετανάστες και άρα αποτελούν κίνδυνο για την αλλοίωση της εθνικής ταυτότητας. Με αυτό τον τρόπο τα δύο ιδεολογικά ρεύματα συναντιούνται, εξυπηρετώντας το ένα το άλλο.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

- Οι δούλοι στις δουλοκτητικές κοινωνίες.
- «Πάς μή Έλλην βάρβαρος», μετά τα Μηδικά.
- Οι Σπαρτιάτες έριχναν στον Καιάδα τα ανάπηρα και καχεκτικά παιδιά.
- Στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία οι υπήκοοι διακρίνονταν σε ρωμαίους πολίτες και μη, ενώ οι δούλοι θεωρούνταν πράγμα (res).
- Τα μαρτύρια στα οποία υπέβαλλαν ειδωλολάτρες τους χριστιανούς, αλλά και η μισαλλοδοξία χριστιανών, όταν ο χριστιανισμός επικράτησε, εναντίον αλλόπιστων και κυρίως εναντίον αιρετικών.
- Οι ιεροί πόλεμοι για την εξάπλωση του Ισλάμ.
- Το δουλεμπόριο των νέγων και το απαρτχάιντ.
- Ο αντισημιτισμός

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Οι διακρίσεις σε βάρος:

- Μεταναστών.
- Εθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων.
- Αρρώστων, αναπήρων.
- Φτωχών.
- Ανέργων.
- Ομοφυλόφιλων.
- Ναρκομανών.
- Ανθρώπων στιγματισμένων για κάποια ανεπίτρεπτη πράξη τους, π.χ. αποφυλακισμένων.

Εκμετάλλευση Μετανάστευση

<http://www.youtube.com/watch?v=2gaAz26VTX8>

ΑΙΤΙΑ

Μετανάστευση

Τα κύματα των μεταναστών που καταφεύγουν με κάθε τρόπο από τις υπανάπτυκτες στις αναπτυγμένες χώρες και τα προβλήματα στέγης και εγκληματικότητας που προκαλούν. Για τα οικονομικά προβλήματα -ανεργία, φτώχεια- που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι των αναπτυγμένων χωρών θεωρούν υπαίτιους τους μετανάστες.

Οικονομικά αίτια

Στο παρελθόν

Η θεωρία στην οποία στηρίζεται ο ρατσισμός είναι η διάκριση των φυλών σε ανώτερες και κατώτερες. Η ιδέα της φυλής εμφανίστηκε στην Ευρώπη στις αρχές του 16ου αιώνα με την ανακάλυψη του Νέου Κόσμου. **Οι αποικιοκράτες καλλιέργησαν την ιδέα ότι οι ιθαγενείς είναι κατώτερα όντα, διότι αυτό νομιμοποιούσε την εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου των αποικιών και την υποδούλωση των κατοίκων τους.** Με το ίδιο σκεπτικό έγινε η υποδούλωση και η μεταφορά των μαύρων από την Αφρική στις νότιες πολιτείες των Η.Π.Α. Κοινό σημείο των φυλετικών θεωριών είναι ότι προσδίδουν κοινωνική σημασία σε ορισμένα βιολογικά χαρακτηριστικά των ανθρώπινων ομάδων τα οποία θεωρούν ως αποδεικτικό στοιχείο για την κατάταξη τους σε ανώτερες ή κατώτερες φυλές. Έτσι ο στόχος του ρατσισμού είναι να στηρίξει σχέσεις ανισότητας και εκμετάλλευσης (π.χ. ο Χίτλερ, αν και θεωρούσε τους Ασιάτες κατώτερους, εξαιρούσε τους Ιάπωνες, επειδή τους χρειαζόταν ως συμμάχους στον πόλεμο!).

Στη σύγχρονη εποχή

Σύμφωνα με τη **θεωρία της σύγκρουσης**, η προκατάληψη ενδυναμώνει τον κοινωνικο-οικονομικό αποκλεισμό των ομάδων που μειονεκτούν, ιδίως σε περιόδους οικονομικής ύφεσης και οικονομικού ανταγωνισμού. Έτσι, για παράδειγμα, η προκατάληψη έναντι του οικονομικού μετανάστη εντείνεται σε περιόδους οικονομικής κρίσης και αύξησης της ανεργίας, κατά τις οποίες κρίνεται «ανεπιθύμητος», γιατί υποτίθεται ότι «παίρνει τις δουλειές» από τους ντόπιους εργαζόμενους

Φορείς κοινωνικοποίησης

Μέσω της κοινωνικής εκμάθησης, που πραγματοποιείται με τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης, **οι προκαταλήψεις μεταδίδονται από γενιά σε γενιά, όπως και άλλες συνήθειες και συμπεριφορές** Συνήθως οι προκαταλήψεις εκφράζονται στο πλαίσιο της οικογένειας, του σχολείου ή των Μ.Μ.Ε. Μέσα από τα παραμύθια, τις ιστορίες, τους συμβολισμούς, τα πρότυπα και τα νοήματα το άτομο σχηματίζει τις πρώτες ιδέες για τον άλλον.

Στο πλαίσιο **της οικογένειας** διαμορφώνονται τα πρώτα στερεότυπα: «Φάε το φαγητό σου, γιατί θα σε πάρει ο...».

Το σχολείο διαμορφώνει τα βασικά στοιχεία της εθνικής ταυτότητας και επηρεάζει την εικόνα του ατόμου για τον άλλον. Αν στη διδακτική ύλη των μαθημάτων παρουσιάζεται ο «διαφορετικός άλλος», ως εχθρός ή ως φίλος, ως απειλή ή ως καλός γείτονας, τότε οι εικόνες που θα εγγραφούν στη συνείδηση των παιδιών θα έχουν το ανάλογο περιεχόμενο και τις ανάλογες επιδράσεις.

Αυτές οι εγγεγραμμένες στη συνείδηση παραστάσεις είναι που προσδιορίζουν τη στάση μας απέναντι σε άτομα ή ομάδες και μας οδηγούν στο να αποκλείουμε ή να συμπεριλαμβανόμαστε στις συναναστροφές μας όλους αυτούς που είναι «διαφορετικοί» ως προς το φύλο, την εθνότητα ή τη θρησκεία, ανάλογα πάντα με το περιεχόμενο της προκατάληψης.

Ψυχοδυναμικά αίτια

Συχνά οι διαφορετικοί «άλλοι» χρησιμοποιούνται ως εξιλαστήρια θύματα. Συνήθως αυτό γίνεται, όταν κάποιες κοινωνικές ομάδες στρέφουν την επιθετικότητα τους προς άλλες οι

οποίες δεν έχουν σχέση με τα βαθύτερα αίτια της επιθετικότητας αυτής. **Στους διαφορετικούς «άλλους» φορτώνουμε ασυνείδητα όλα τα δεινά της ζωής μας[...]** **Μεταθέτουμε δηλαδή, μέσω του μηχανισμού άμυνας, την ευθύνη για τη θέση μας, σε μια ομάδα που βρίσκεται σε δυσμενέστερη κατάσταση από τη δικιά μας** και αυτό το κάνουμε λόγω των στερεότυπων που μας εμποδίζουν να σκεφτούμε λογικά. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, τα στερεότυπα και η προκατάληψη που έχουν ως βάση τα ψυχοδυναμικά αίτια και την αυταρχική προσωπικότητα - σε αντίθεση με αυτά που βασίζονται σε οικονομικά αίτια ή σε λάθος πληροφορίες- είναι αυτά που αντιστέκονται περισσότερο σε οποιαδήποτε προσπάθεια αλλαγής.

Πολιτικά

Κρίση αξιών και δημοκρατικών θεσμών, που διασφαλίζουν το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ισονομία

Τρόποι αντιμετώπισης

Η ευθύνη για την αντιμετώπιση αυτών των ρατσιστικών φαινομένων επιμερίζεται τόσο στην οργανωμένη πολιτεία όσο και στα άτομα μεμονωμένα.

Φορείς κοινωνικοποίησης:

οικογένεια: Καλλιέργεια σεβασμού προς το διαφορετικό. Απαλλαγή από προκαταλήψεις και στερεότυπα και μετάδοση αξιών.

Η ανθρωπιστική παιδεία είναι δυνατό να συμβάλλει στη στενότερη επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των ανθρώπων ανεξαρτήτου χρώματος, φύλου, καταγωγής, επαγγέλματος. Η πνευματική καλλιέργεια θα μας απομακρύνει από το φανατισμό και τις προκαταλήψεις, βοηθώντας στο να επανατοποθετήσουμε σε σωστότερες και δικαιότερες βάσεις τις σχέσεις με τους συνανθρώπους μας (συνειδητοποίηση της αξίας άνθρωπος).

Παιδεία που καλλιεργεί την κριτική στάση απέναντι σε ρατσιστικές αντιλήψεις, ενισχύει τις ηθικοπνευματικές αντιστάσεις στην μισαλλοδοξία και το φανατισμό και ενθαρρύνει το σεβασμό και την ανοχή στην ετερότητα / διαφορετικότητα με τις ποικίλες μορφές της μέσω της διαπολιτισμικής αγωγής.

Βασικοί φορείς της παιδείας αυτής είναι η εκπαίδευση, **τα Μ.Μ.Ε., οι πνευματικοί άνθρωποι**, οι πολιτιστικοί φορείς κ.α. Απαιτείται η ενεργοποίηση των πνευματικών ανθρώπων, ώστε να αγωνιστούν για την κατάργηση των φυλετικών διακρίσεων, στις χώρες που υπάρχουν.

Ατομική ευθύνη:

Το άτομο οφείλει να απορρίπτει το ρατσισμό όχι μόνο θεωρητικά αλλά και έμπρακτα μέσα από τη στάση και συμπεριφορά του απέναντι στις ομάδες εκείνες που ευάλωτες στις οποιεσδήποτε ρατσιστικές αντιλήψεις

Ρόλος της πολιτείας

Η ένταξη των ποικίλων πολιτισμικών και κοινωνικών ομάδων στον εθνικό κορμό αποτελεί σήμερα πρόκληση για τις χώρες υποδοχής.

Αναγνώριση και σεβασμός δικαιωμάτων

Το **έθνος-κράτος**, που ιστορικά συγκροτείται για να υπηρετήσει την πολιτισμική ομοιογένεια, καλείται να θεσπίσει **δικαιώματα**, για τα άτομα που ανήκουν σε διαφορετικές πολιτισμικές και μειονοτικές ομάδες, όπως:

1. «Το δικαίωμα στην προστασία της διαφορετικής ταυτότητας της μειονοτικής ομάδας (αυτής που έχει διαφορετικά θρησκευτικά, γλωσσικά ή εθνικά χαρακτηριστικά).
2. Το δικαίωμα στην απρόσκοπτη λατρεία ή ακόμη και στην ίδρυση τόπων λατρείας (θρησκευτικές ελευθερίες).
3. Το δικαίωμα στην απρόσκοπτη χρήση της γλώσσας (ιδιωτικά και δημόσια) στις σχέσεις με τις Αρχές, μέσα από τα Μ.Μ.Ε., καθώς και το δικαίωμα στην εκπαίδευση στη μειονοτική γλώσσα (γλωσσικές ελευθερίες).
4. Το δικαίωμα στην πολιτική αντιπροσώπευση.
5. Το δικαίωμα στην επικοινωνία με μέλη της ίδιας ομάδας»

Διασφάλιση της ισότητας

Προκειμένου όμως να ασκηθούν στην πράξη τα παραπάνω δικαιώματα, **θα πρέπει το κράτος να διασφαλίσει την αρχή της ισότητας μεταξύ πλειονότητας και μειονότητας**, όπως επίσης και την αρχή της μη διάκρισης των διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων με βάση τα γλωσσικά ή τα θρησκευτικά τους χαρακτηριστικά.

Στις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα, ο ρατσισμός και οι ρατσιστικές συγκρούσεις εντείνονται τόσο σε χώρες της Ευρώπης όσο και αλλού. Παράλληλα όμως οργανώνεται και η αντιρατσιστική απάντηση: ψηφίζονται Διεθνείς Συμβάσεις και Διακηρύξεις για την προάσπιση των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και το σεβασμό απέναντι στη διαφορετικότητα, και αυξάνεται ο αριθμός των δημοσίων, ιδιωτικών και εθελοντικών φορέων που εργάζονται προς την κατεύθυνση. Παρά αυτές τις συντονισμένες ενέργειες, πολλά μέλη μειονοτικών ομάδων απολαμβάνουν λιγότερα προνόμια και δικαιώματα από αυτά της χώρας υποδοχής τους. Απασχολούνται σε θέσεις με μειωμένο κύρος και με χαμηλές αμοιβές, οι δε συνθήκες διαβίωσης τους συχνά είναι κάτω από τα όρια της φτώχειας, και οι πιθανότητες για τα μικρά σε ηλικία μέλη της ομάδας να πάνε σχολείο και να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική φοίτηση είναι περιορισμένες.

Είναι αυτονόητο ότι η συνύπαρξη αυτή των διαφορετικών πολιτισμών, των μειονοτικών ομάδων, των μεταναστευτικών πληθυσμών απαιτεί το σεβασμό των βασικών υποχρεώσεων που οφείλονται σε ό,τι είναι διαφορετικό, μειοψηφικό, περιθωριακό. **Είναι αναγκαία η κατοχύρωση ίσων δικαιωμάτων και ελευθεριών απέναντι σε κάθε μορφή διάκρισης.**

Η έννοια της πολυπολιτισμικότητας αναφέρεται σ' έναν πολιτισμό που σέβεται τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και δεν επιχειρεί να τις ενσωματώσει σ' ένα ενιαίο εθνικό/πολιτισμικό πλαίσιο.

Παράλληλα όμως η έννοια αυτή προϋποθέτει -και αναφέρεται σε- έναν οικουμενικό πολιτικό πολιτισμό που χαρακτηρίζεται από τον αμοιβαίο σεβασμό των δικαιωμάτων των πολιτών.

Η επίδειξη σεβασμού στα δικαιώματα και στην αναγνώριση της προσωπικότητας των άλλων πολιτιστικών κοινοτήτων δε συνδέεται μόνο με το δημοκρατικό χαρακτήρα μιας πολιτείας.

Ταυτόχρονα ο ίδιος ο εθνικός πολιτισμός ισχυροποιεί και τη δική του ταυτότητα μέσα από την κατανόηση και την αναγνώριση των άλλων πολιτιστικών ταυτοτήτων.

Η ελευθερία και η ισότητα των πολιτών, που αναγνωρίζουν τα σύγχρονα συντάγματα, αναφέρονται στα κοινά γνωρίσματα των ατόμων, γνωρίσματα που είναι καθολικά και δεν επηρεάζονται από τις επιμέρους πολιτισμικές ταυτότητες.

Μια δημοκρατική πολιτεία κατευθύνεται, συνεπώς, στο να αποδώσει στα μέλη των μειονοτικών πολιτισμικών ομάδων «ίσα δικαιώματα συνύπαρξης» με την πλειοψηφούσα πολιτισμική ομάδα. Η κατοχύρωση του εισοδήματος από την εργασία, η ιατρική περίθαλψη, η εκπαίδευση, η θρησκευτική ελευθερία, η ελευθερία συνείδησης και έκφρασης, αποτελούν βασικά δικαιώματα ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία, έθνος, καταγωγή, φύλο, κτλ.

Συνεπώς, ο ρόλος του κράτους είναι διπλός. Από τη μια πλευρά επιδεικνύει ουδετερότητα ως προς ορισμένους τομείς όπως οι θρησκευτικές αντιλήψεις, οι παραδόσεις και τα έθιμα των μειονοτικών εθνοτικών ομάδων. Από την άλλη πλευρά όμως, όταν προκύπτει ανάγκη να

υποστηριχθούν βασικά ανθρώπινα και κοινωνικά δικαιώματα των μειονοτήτων, τότε απαιτείται η παρέμβαση του εθνικού κράτους για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων αυτών. Ασφαλώς η ομαλή ένταξη των μειονοτικών ομάδων, των μεταναστευτικών ρευμάτων και των εθνικών ή των θρησκευτικών μειονοτήτων αποτελεί για τα σύγχρονα κράτη ένα πολυσύνθετο πρόβλημα, ιδιαίτερα μάλιστα σε μια ιστορική περίοδο όπου αυξάνεται η ανεργία και οξύνεται η οικονομική κρίση τόσο στις περιφερειακές οικονομίες όσο και σε οικονομίες αναπτυσσόμενων κρατών.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Πώς γεννιέται η ξενοφοβία

Ζούμε σε μια κοινωνία στην οποία αισθανόμαστε συχνά ότι απειλούμαστε. Η παγκοσμιοποίηση..., οι φυσικές καταστροφές, η οικονομική κρίση, οι δυσκολίες της καθημερινής ζωής μάς δημιουργούν την αίσθηση ότι δεν τα καταφέρνουμε πλέον να αντιμετωπίσουμε. απειλές που είναι συχνά απρόβλεπτες. Αισθανόμαστε ανυπεράσπιστοι και ανίκανοι να δράσουμε, και συνεπώς φοβόμαστε. Είναι ένας ακαθόριστος φόβος τον οποίο μεταφέρουμε κυρίως στους ξένους».

Ο Αλέν Τουρέν μιλάει στον Φάμπιο Γκαμπάρο, ανταποκριτή της ιταλικής «La Repubblica» στο Παρίσι.

Ο γάλλος κοινωνιολόγος εξηγεί το φαινόμενο της ξενοφοβίας ως αντίδραση που αποκαλύπτει τις αντιφάσεις μιας όλο και πιο κατακερματισμένης και ανασφαλούς κοινωνίας: **«Μέσα από την ξενοφοβία εκδηλώνεται ο φόβος για όποιον είναι διαφορετικός από μας όχι μόνο στη φυσική του μορφή, αλλά και στην κουλτούρα, τη θρησκεία ή τους τρόπους ζωής.**

Τα χαρακτηριστικά του άλλου, ωστόσο, είναι μόνον ένα πρόσχημα, για να μπορούμε να προβάλλουμε πάνω του τις δικές μας αγωνίες. Απορρίπτοντας τον άλλον για το ένα ή το ένα άλλο χαρακτηριστικό του, η ξενοφοβία θέτει σε κίνηση μια δυναμική η οποία φτάνει ακόμα και να αρνείται την ανθρωπιά του άλλου, χαρακτηρίζοντάς τον μη ανθρώπινο, επειδή είναι διαφορετικός από μας. Η απανθρωποποίηση.. του άλλου είναι μια από τις χειρότερες συνέπειες της ξενοφοβίας. Για τον ξενόφοβο γίνεται αδύνατο να ζήσει μαζί με τους άλλους, απέναντι στους οποίους λειτουργεί ένα αληθινό ταμπού. Οι άλλοι γίνονται αντιληπτοί ως ακάθαρτοι. Η παρουσία τους απειλεί την καθαρότητα μιας εξιδανικευμένης.. κοινότητας, η οποία επομένως πρέπει και να προστατευτεί.

Με αυτόν τον τρόπο γεννιέται ο απόλυτος ξένος, που γίνεται παγκόσμια απειλή απέναντι στην οποία πρέπει να αμυνθούμε. **Ωθούμενος ως τις ακραίες συνέπειές του, ένας τέτοιος συλλογισμός παράγει τον ρατσισμό,** δηλαδή την πιο ακραία μορφή της ξενοφοβίας.

Φυσικά, όποιος είναι ξενόφοβος κινείται πάντοτε σε ένα γενικό επίπεδο, στιγματίζοντας μιαν ολόκληρη κοινότητα, έστω και αν σε προσωπικό επίπεδο θα έχει έναν άραβα, σενεγαλέζο ή ρουμάνο φίλο, για να τον επιδεικνύει απορρίπτοντας κάθε κατηγορία για ξενοφοβία εναντίον του ιδίου.

Η αύξηση της ξενοφοβίας είναι μια ανησυχητική ένδειξη για την κοινωνία μας. Βέβαια, αν εξετάσουμε το ζήτημα σε μιαν ιστορική προοπτική, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι η ιστορία του κόσμου κυριαρχήθηκε συχνά από την απόρριψη των άλλων, των "βαρβάρων", των διαφορετικών.

Στο παρελθόν υπήρξαν πολύ χειρότερες καταστάσεις από τις σημερινές, όπως, για παράδειγμα, εκείνες που γεννήθηκαν από τη μεταχείριση των δούλων και από την αποικιοκρατία. Σήμερα ωστόσο, έπειτα από μια μακρά περίοδο κατά την οποία η ξενοφοβία φαινόταν βαθμιαία να υποχωρεί, μου φαίνεται ότι επιστρέφει και μας γυρίζει πίσω στη βαρβαρότητα.

Για να κατανοήσουμε τις αιτίες αυτής της εξέλιξης, πρέπει να πάρουμε υπόψη μας ότι ζούμε σε μια κοινωνία πιο ανοιχτή και πιο κινητική, στην οποία οι επαφές ανάμεσα σε διαφορετικούς πληθυσμούς είναι πιο εύκολες και αυξάνονται διαρκώς. Είναι μια κατάσταση που παράγει αντιφατικές συνέπειες. Πλάι στο άνοιγμα και στη διαθεσιμότητα εκδηλώνεται και η επίταση της ανησυχίας, που τροφοδοτεί την απόρριψη των άλλων. Όταν όμως αντιμετωπίζεται.. εχθρικά και απορρίπτεται μια ολόκληρη κοινότητα, καταλήγει να αναδιπλώνεται στον εαυτό της και να βυθίζεται στη μνησικακία. Η πτώση στον κοινοτισμό και η ξеноφοβία διαπλέκονται στενά.

Η ξеноφοβία, βέβαια, γεννιέται και από μια κρίση ταυτότητας, αλλά δεν ενισχύουμε την ταυτότητά μας καταπολεμώντας όποιον είναι διαφορετικός. Αντίθετα, η επίγνωση της ταυτότητάς μας μεγαλώνει μέσα από το διάλογο με τον άλλον που διαφέρει από μας. Σε κάθε περίπτωση, είναι αλήθεια ότι η ξеноφοβία γεννιέται όταν μια ταυτότητα αισθάνεται ότι κινδυνεύει από απειλές που δεν είναι άμεσα αναγνωρίσιμες. Η παγκοσμιοποίηση, εκτός του ότι θέτει υπό αμφισβήτηση την ταυτότητά μας, απειλεί και την ικανότητά μας για δράση. Ολο και πιο συχνά αισθανόμαστε ανήμποροι και ανίσχυροι. Σε ορισμένες καταστάσεις, όπως έχει υπογραμμίσει ο κοινωνιολόγος Αλέν Ερενμπέργκ, βρισκόμαστε μπροστά σε μια αληθινή κατάρρευση του εγώ. Τότε γίνεται εύκολο να φορτώσουμε την ευθύνη γι' αυτή την κατάσταση σε κάποιον άλλον, ο οποίος είναι αναγνωρίσιμος από το ένα ή το άλλο ειδικό του γνώρισμα. Η αόριστη και ασύλληπτη απειλή μπορεί έτσι να εντοπιστεί και επομένως μπορεί να αποκρουστεί πιο εύκολα. Είναι η δυναμική του αποδιοπομπαίου τράγου.

Η ασφάλεια είναι δικαίωμα όλων, το οποίο πρέπει να είναι εγγυημένο, ιδίως στο πιο αδύναμο τμήμα του πληθυσμού. Δεν πρέπει, ωστόσο, να πέφτουμε στη δημαγωγία, καθιστώντας υπεύθυνες για τις δυσκολίες μας ολόκληρες ομάδες ανθρώπων. Σήμερα όλες οι στατιστικές μάς λένε ότι η εγκληματικότητα είναι έργο κυρίως νέων μη μεταναστών. Η εγκληματική απειλή, επομένως, έρχεται από το εσωτερικό της χώρας και όχι από το εξωτερικό. Δεν είναι οι μετανάστες, που ζουν μέσα στην ανασφάλεια, εκείνοι που απειλούν την ασφάλειά μας. Χρειάζεται να συνεχίζουμε να το επαναλαμβάνουμε και να προσπαθούμε να επεξεργαζόμαστε πολιτικές ικανές να συνδυάζουν φιλοξενία των άλλων και δικαίωμα στην ασφάλεια».

Πηγή: Σημειωματάριο Ιδεών του Θανάση Γιαλκέτση στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία (5/7/09)

ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ ΚΑΙ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	Θέματα, πληροφορίες, λογικές σχέσεις
<p>1 Οι μέρες που θα ακολουθήσουν είθισται να λέγεται πως είναι μέρες αγάπης και βοήθειας προς τους αυτούς που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη χωρίς να γίνεται διάκριση σε χρώμα, φύλο, γένος, πατρίδα ή θρησκεία. Το πανανθρώπινο μήνυμα <u>«αγαπάτε αλλήλους»</u> δεν θα μπορούσε να είναι πιο επίκαιρο από αυτή τη συγκυρία, αφού τώρα έχουμε όλοι την μοναδική ευκαιρία να υπερβούμε τον εαυτό μας και παρά την οικονομική κρίση και τα προβλήματα που αυτή δημιούργησε να δείξουμε το ανθρώπινο πρόσωπο της κοινωνίας. Ωστόσο είμαστε πραγματικά έτοιμοι για κάτι τέτοιο;</p> <p>2 Τα τελευταία χρόνια η ελληνική κοινωνία έρχεται αντιμέτωπη με φαινόμενα ξενοφοβίας και φυλετικού εθνικισμού που τη γυρίζουν πίσω σε άλλες πιο σκοτεινές εποχές της Ιστορίας και σε πρακτικές που μόνο περήφανο δεν θα μπορούσαν να κάνουν το ανθρώπινο γένος.</p> <p>3 Είναι αλήθεια ότι τα φαινόμενα αυτά δεν εμφανίστηκαν αιφνιδιαστικά εν μία νυκτί, αλλά οι γενεσιουργές αιτίες τους προϋπήρχαν, ενώ το φαινόμενο του ρατσισμού εκκολλαπτόταν λάθρα στους κόλπους της κοινωνίας.</p> <p>4 Αν αναλύσουμε μία - μία αυτές τις αιτίες θα διαπιστώσουμε ότι είναι πολύ βαθύτερες από την προφανή δυσαρέσκεια για την προτίμηση αλλοδαπών στην αγορά εργασίας ή την έκρηξη της εγκληματικότητας λόγω της λαθρομετανάστευσης. Αυτά στάθηκαν απλώς η Κερκόπορτα μέσα από την οποία κατάφεραν να εισχωρήσουν και να διακινήθουν επικίνδυνες ιδέες που βρήκαν πρόσφορο έδαφος σε οργισμένους ανθρώπους του καθημερινού μόχθου ή σε αφελείς οπαδούς μιας πολιτιστικής και φυλετικής ανωτερότητας. Όμως, όπως παραδέχεται η επιστήμη, προσδιορίζει κανείς τον άλλο ανάλογα με το πώς αυτοπροσδιορίζεται ο ίδιος · οι έννοιες λοιπόν της ανωτερότητας ή της κατωτερότητας μιας ομάδας ανθρώπων είναι σχετικές και έχουν να κάνουν με τις επικρατούσες αξίες και παραδοχές της κάθε κοινωνίας και της κάθε εποχής. Η ρήση <u>«πας μη Έλλην βάρβαρος»</u> αποδεικνύει πως η ετερότητα προσδιορίζεται μέσα από την ιδιοσυστασία του καθενός.</p> <p>5 Έτσι λοιπόν επειδή ουσιαστικά οι <u>“άλλοι”</u> είναι ο καθρέφτης της κοινωνίας και των κοινωνικών αξιών κάθε τι ξένο ή διαφορετικό προξενεί φόβο, είτε απέναντι στο άγνωστο είτε απέναντι σε αυτό που αρνούμαστε να παραδεχτούμε. Οι κοινότητες Ρομά και Αθιγγάνων ήταν οι πρώτες που <u>“τραυματίστηκαν”</u> κατά την κατακρήμνισή τους από τις</p>	

κοινωνικές συμπεριφορές ενός κοινωνικοπολιτικού αλλά και οικονομικού Καιάδα πάνω στις οποίες επικάθισε και το μένος εναντίον των οικονομικών μεταναστών από τρίτες χώρες.

6 Εξάλλου, η Ελληνική κοινωνία δεν είναι άμοιρη των ευθυνών της για ό,τι έχει συμβεί. Ας μην ξεχνάμε ότι η Ελλάδα ήταν αυτή που επέτρεψε άκριτα όλο αυτό το μεταναστευτικό κύμα στην επικράτειά της και ότι οι ιδιώτες προσελάμβαναν εργατικό προσωπικό από την αλλοδαπή με σκοπό την οικονομική του εκμετάλλευση και την μείωση του κόστους, όταν μάλιστα οι ίδιοι οι Έλληνες δεν καταδέχονταν να εργαστούν σε συγκεκριμένα επαγγέλματα, κατώτερα των προσδοκιών και των φιλοδοξιών τους. Από την άλλη, η οικονομική εξαθλίωση γεννά πάντα φαινόμενα εγκληματικότητας. Δημιουργήθηκε έτσι μία νοσηρή κατάσταση φαύλου κύκλου της οποίας απότοκο είναι τα σημερινά φαινόμενα της ξενοφοβίας και του ρατσισμού.

7 Ωστόσο, ούτε και οι λεγόμενοι οικονομικοί μετανάστες είναι ανεύθυνοι για όσα έχει ζήσει η ελληνική κοινωνία: τα μπαραζ ληστειών και οι δολοφονίες με ειδική τρόπο πολλές φορές δίχως σοβαρό οικονομικό αντίκρισμα έχουν εξοργίσει την ελληνική κοινωνία που ζητά **εξυγίανση**. Εντούτοις, αν και κανένας δεν διαφωνεί σε κάτι τέτοιο, αυτό πρέπει να γίνει μέσα στα όρια του νόμου και της συντεταγμένης πολιτείας. Οι πρακτικές ξυλοδαρμών και δώξεων από πολίτες που δεν έχουν καμιά δικαιοδοσία μάλλον αμαυρώνουν την εικόνα της χώρας και γίνονται πρόξενοι αντιδράσεων παρά ωφελούν.

8 Αν η ελληνική κοινωνία σταθεί αδρανής μπροστά σε τέτοια φαινόμενα έκνομης βίας και παραβατικότητας από οπουδήποτε κι αν αυτά προέρχονται, τότε θα κινδυνεύσει η κοινωνική σταθερότητα και η πολιτική ζωή της χώρας. Η κατά κοινή **ομολογία** αποσύνθεση του πολιτικού συστήματος, η διαφθορά και το ψέδος, η οικονομική ανασφάλεια λόγω της κρίσης και η εγκληματικότητα που έμοιαζε να μην είναι δυνατό να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά, αφήνοντας τον πολίτη έκθετο και απροστάτευτο, ήταν αυτές που δημιούργησαν τέτοιου είδους κοινωνικές αντιδράσεις.

9 Απαιτείται λοιπόν αλλαγή πλεύσης: πρέπει χωρίς αμφιβολία να **απαλειφθούν** πρώτα αυτά τα φαινόμενα κοινωνικής χαλάρωσης, ώστε να μην υπάρχει ούτε ίχνος υποψίας ανάπτυξης τέτοιων ιδεών. Βέβαια, καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση της κατάστασης παίζει η παιδεία, με τη στενότερη αλλά και την ευρύτερη έννοια του όρου, αφού τα φαινόμενα μισαλλοδοξίας διαμορφώνουν όχι μόνο πρακτικές, αλλά και συνειδήσεις. Πέραν λοιπόν της ανθρωπιστικής πλευράς του ζητήματος και την εκούσια ή ακούσια καταστρατήγηση των αξιών των οποίων υπέρμαχος εμφανίζεται μια ξενοφοβική μερίδα του ελληνικού λαού, το ζήτημα παραμένει βαθιά κοινωνικό και καθαρά

πολιτικό.

Χρήστος Α. Κατσαρός

http://christoskatsaros.blogspot.gr/2012/11/blog-post_29.ht

A. Να γραφεί η περίληψη του κειμένου (περίπου 100-120 λέξεις)

B1 «Βέβαια, καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση της κατάστασης παίζει η παιδεία, με τη στενότερη αλλά και την ευρύτερη έννοια του όρου, αφού τα φαινόμενα μισαλλοδοξίας διαμορφώνουν όχι μόνο πρακτικές, αλλά και συνειδήσεις.» Να αναπτύξετε το περιεχόμενο του κειμενικού αποσπάσματος (περίπου 80 λέξεις)

B2. «αγαπάτε αλλήλους», «άλλοι», «τραυματίστηκαν», ρήση «πας μη Έλλην βάρβαρος»: Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών.

B3 Ωστόσο είμαστε πραγματικά έτοιμοι για κάτι τέτοιο;Τι ρόλο παίζει η ερώση στην 1^η παρ. του κειμένου;

B4. **είθισται ,ομολογία, εξυγίανση, απαλειφθούν:** Να γραφούν τα συνώνυμα.

Γ. Σε ανοιχτή επιστολή προς κάποιο έντυπο να αναπτύξετε τον προβληματισμό σας σχετικά με τα φαινόμενα βίας απέναντι στους μετανάστες και να προτείνετε λύσεις αντιμετώπισης του φαινομένου.(500-600 λέξεις)